

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ביצה

פרק שני

סוגיה ח: סיכום סוגיית עירוב תבשילין

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

מהדורה ראשונית ללא הגהה

סוגיה ח: סיכום סוגיית עירוב תבשילין

***

רקע

סוגיית עירוב תבשילין מרובה בפרטים, ולכן נחזור ונסכמה.

מקורות

- א. גמ' טו :-יז: "יום טוב שחל להיות ערב שבת... ונאכל עירובו גומר"
- ב. רמב"ם הל' שביתת יום טוב פ"ו הל' א-טו
- ג. שו"ע סי' תקכז

סיכום

יסוד הדין.

ניתן להבין דין עירוב תבשילין בשתי דרכים:

- א. חכמים אסרו לבשל מיום טוב לשבת, והעירוב מתיר את האיסור מדרבנן.
  - ב. חכמים ציוו לערב כדי שיזכור לברור מנה יפה לשבת.
- נפקא מינות בין שתי הדרכים:

א. רא"ש [סי' א]: לפי הדרך השניה חייבים לערב בערב יום טוב, לפי הדרך הראשונה ניתן לערב לפני ערב יום טוב. הר"ן [ט: באלפס ד"ה מניחין] סובר שלא ניתן להקדים את הנחת העירוב.

ב. לפי הדרך השניה כל אחד חייב לערב לעצמו, לפי הדרך הראשונה מותר לסמוך לכתחילה על גדול העיר.

ניתן להבין בשלש דרכים כיצד העירוב מתיר לבשל מיום טוב לשבת:

- א. העירוב מהוה היכר בלבד.
- ב. העירוב מהוה תחילת בישול בערב יום טוב, וכיוון שהתחיל לבשל בערב יום טוב התירו לו לסיים.
- ג. העירוב מחבר את יום טוב ושבת ליום אחד, ומותר לבשל לכו ביום.

בהבנות הללו תלוי השם "עירוב תבשילין". הרמב"ם סובר כדרך הראשונה והשם "עירוב" מושאל מעירוב חצרות ותחומין. הרי"ד סובר כדרך השניה, ו"עירוב תבשילין" הוא עירוב התבשילים של ערב יום טוב עם התבשילים של יום טוב. הראב"ד סובר כדרך השלישית ו"עירוב תבשילין" הוא עירוב יום טוב ושבת באמצעות תבשיל.

מתי מותר לבשל?

לדעה שצורכי שבת נעשים ביום טוב, מותר לבשל עד השקיעה, לדעה שיש "הואיל", מותר לבשל רק עד זמן שיכולים להגיע אורחים. המשנה ברורה [סק"ג] פוסק שלכתחילה יש לגמור הבישול כשעוד היום גדול ויכולים לבוא אורחים, ואפשר שבשעת הדחק יש להקל.

במה מערבים

רי"ף, רמב"ם: מערבים בתבשיל בלבד.

רבינו תם: מערבים בפת ותבשיל, הפת מתירה לאפות ביום טוב, והתבשיל מתיר לבשל. השו"ע [סע' ב] פוסק שלכתחילה מערבים בפת ותבשיל, ובדיעבד עירוב מתבשיל בלבד כשר.

שיעור העירוב

שיעור העירוב כזית אחד לכולם. הרמ"א [סע' ג] פוסק שלכתחילה שיעור הפת כביצה.

למה מערבים

רמב"ם, מאירי: מערבים רק לצורך בישול, הדלקת הנר מותרת אף ללא עירוב. ר"ן, רא"ש: מערבים לכל צורכי שבת, ואסור להדליק נר ללא עירוב. השו"ע [סע' יט] פוסק כרמב"ם. המשנה ברורה [סקנ"ה] פוסק שהעיקר כדעת הר"ן והרא"ש.

עירוב לאדם אחר

רא"ש: לכתחילה כל אחד צריך לערב בעצמו, ואם שכח או הזיד יוצא בעירוב של אדם אחר שזיכה לו את עירובו. אם פשע אינו יוצא בעירוב של אדם אחר. בעל המאור, ר"ן: מותר לכתחילה לסמוך על עירובו של מישהו אחר. השו"ע [סע' ז] פוסק כרא"ש.

דינו של אדם שלא עירב

רי"ף רמב"ם: אסור לו לבשל אלא חייב להקנות קמחו לאחרים, והם מבשלים בשבילו. רא"ש: צריך להקנות קמחו לאחרים, ואם אין אחרים שיבשלו לו מותר לו לבשל בעצמו כדי חייו.

רשב"א: מותר לו לבשל לעצמו כדי חייו או להקנות קמחו לאחרים ויבשלו לו כל צורכו. משו"ע [סע' כ] משמע שהוא פוסק כרא"ש, המשנה ברורה [סקס"א] פוסק כרשב"א.

נאכל עירובו

אסור לבשל לשבת, ואם התחיל לפני שנאכל העירוב או אבד מותר לו לסיים. הרא"ש והר"ן מסתפקים האם מסיים את אותו התבשיל או שמסיים לבשל כל צורכו. השו"ע [סע' יז] פוסק שמסיים רק אותו התבשיל.

דין מערים ומבשל במזיד

אסור למערים לאכול את תבשיליו, ומותר לשוגג ולמזיד לאכול את תבשיליו. מהשו"ע [סע' כג] משמע שמותר אפילו שיש לו תבשילים אחרים, הביאור הלכה [ד"ה גומר] מסתפק בדין זה.

זמן העירוב

הרא"ש מסתפק האם ניתן לערב לפני ערב יום טוב, והר"ן סובר שחייבים לערב בערב יום טוב. השו"ע [סע' יד] פוסק שלכתחילה צריך לערב בערב יום טוב, אבל בדיעבד אם עירב לפני כן, יצא.

נוסח העירוב

המערב צריך לומר "בדין יהא שרא לן לאפוי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולעשות כל צרכנא מיום טוב לשבת". הרמ"א [סע' ו] סובר שאמירה זו מעכבת, והמהרש"ל חולק עליו.